

Koncepčný materiál: Uplatnenie absolventov vybraného učebného odboru na trhu práce – praktická žena je nepraktická

Abstrakt

Vzdelávacie programy sú akoby dušou každej strednej odbornej školy. Na základe týchto dokumentov sú potom vzdelávaní študenti v rôznych učebných a študijných odboroch. Každý takýto vzdelávací program má za cieľ pripraviť jednotlivca po odbornej stránke pre vstup na pracovný trh.

Existujú však v našom vzdelávacom systéme učebné odbory, ktoré jednotlivcov na vstup na pracovný trh nepripravujú, a teda jedna zo základných funkcií vzdelávacieho systému sa neplní. Takýmto učebným odborom je napríklad praktická žena.

Úvod

Súhrn vedomostí a zručností v odbornom vzdelávaní definuje Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV), ktorý taktiež zabezpečuje základné pedagogické dokumenty pre učebné a študijné odbory, teda aj vzdelávacie programy.

Od roku 1993 rozšíril aktivity o metodické zabezpečovanie úloh v oblasti učňovského školstva. Plní úlohy súvisiace s pedagogicko-organizačným zabezpečovaním výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach, odborných učilištiach, strediskách praktického vyučovania a pracoviskách praktického vyučovania.

Orientuje sa na vypracúvanie podkladov a stanovísk k návrhom koncepčných materiálov, zákonov, noriem, predpisov a základných pedagogických dokumentov pre oblasť učňovského školstva, na vypracovanie metodických materiálov, poskytovanie poradenskej, konzultačnej, metodickej a informačnej služby v oblasti praktického vyučovania a vykonávanie činností súvisiacich s medzinárodnými aktivitami, koordinovanými a gestorovanými Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

ŠIOV je priamo riadenou organizáciou Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky. ŠIOV spolupracuje napríklad s ministerstvami, zriaďovateľmi škôl a školských zariadení, s orgánmi štátnej správy v školstve, ale aj so záujmovými organizáciami

a združeniami, nadáciami a inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

Štátny vzdelávací program pre odborné vzdelávanie a prípravu je záväzný dokument, ktorý stanovuje všeobecné ciele vzdelávania a kľúčové kompetencie, ku ktorým má vzdelávanie smerovať a taktiež vymedzuje požiadavky štátu o zameraní, obsahu a výsledkoch programu pre danú skupinu študijných a učebných odborov. Ciele vzdelávania sú postavené tak, aby sa zabezpečil vyvážený rozvoj osobnosti žiakov. Je východiskom pre tvorbu školského vzdelávacieho programu, v ktorom sa zohľadňujú aj špecifické podmienky a potreby regiónu.¹

Praktická žena

Podľa štátneho vzdelávacieho programu odborné vzdelávanie a príprava smeruje k získaniu kľúčových, všeobecných a odborných kompetencií, ku komplexnejším a prakticky zameraným vedomostiam a zručnostiam, ktoré umožnia rozvoj a celkový úspech jednotlivcov na základe vlastnej aktivity, sebauvedomenia a spolupráce nielen v známych situáciách, javoch a problémoch, ale aj v nových podmienkach ich riešenia a aplikácie. Odborné vzdelávanie vedie k porozumeniu základných vedeckých, technologických a technických metód, postupov a nástrojov, rozvíja zručnosti pri ich aplikácii, rozvíja osvojenie si základných poznatkov, pracovných postupov a nástrojov potrebných pre kvalifikovaný výkon povolania na trhu práce. Odborné vzdelávanie a príprava majú kľasť dôraz na rozvíjanie základných myšlienkových postupov žiakov, ich pamäť a schopnosť sústredenia. Taktiež toto vzdelávanie podporuje osvojovanie všeobecných princípov riešenia problémov, javov a situácií, ako aj bežných zručností pre prácu s informáciami, ako aj poznanie žiakov lepšie chápať svet, v ktorom žijú. Zámerom odborného vzdelávania a prípravy je pripraviť každého žiaka na úspešný, zmysluplný a zodpovedný osobný, občiansky a pracovný život.²

Pre žiakov a žiačky, ktorí neukončia deviaty ročník na základnej škole, sú pripravené dvojročné učebné odbory na stredných odborných školách súborne označené ako vzdelávacie programy nižšieho stredného odborného vzdelávania. Cieľom štúdia je dosiahnuť u absolventov úroveň vedomostí, ktorá má zodpovedať základným občianskym

---

1 pozri viac: http://siov.sk/Documents/09-11-2016/ŠVP_31%20Textil_a_odevn%C3%ADctvo.pdf

2 Štátny vzdelávací program pre skupinu učebných odborov ISCED 2C

a spoločenským požiadavkám a potrebám. V nadväznosti na odborné teoretické a praktické vyučovanie si žiaci a žiačky osvoja vzťah a motiváciu k práci, pracovným návykom a zručnostiam, s možnosťou následného primeraného pracovného uplatnenia.³

Prijatím politiky rodovej rovnosti do svojich právnych predpisov sa Slovenská republika pridala k európskym krajinám, ktoré zaručujú rovnaké práva ženám a mužom. Prvoradým cieľom politiky rodovej rovnosti vo vzdelávaní je spochybníť tradičné rodové úlohy a stereotypy.⁴

Jedným z nástrojov spochybnenia tradičných rodových úloh a stereotypov je vytváranie vzdelávacích programov, ktoré sú zamerané na zmenu tradičných rodových úloh a stereotypov.⁵ K takýmto vzdelávacím programom patrí aj *Praktická žena*. Po absolvovaní učebného odboru absolvent, resp. absolventka vie udržiavať čistotu a poriadok v domácnosti, pracovať s jednoduchými zariadeniami a nástrojmi v kuchyni, nakúpiť a správne uskladniť potraviny, praktizovať ručné práce základnými technikami vyšívania, háčkovania a pletenia a pod.⁶ Okrem toho sa absolventka naučí vysvetliť úlohy a funkcie rodiny, význam partnerských a manželských vzťahov alebo tiež sa naučí popísať vedenie a udržiavanie domácnosti a zásady rodinného hospodárenia. Absolventka sa môže pracovne uplatniť v jednoduchých a pomocných kvalifikovaných prácach v prevádzkach zameraných na výrobu textilnej konfekcie, v rastlinnej a živočíšnej výrobe na poľnohospodárskych družstvách a farmách, v oblasti rodinného života pri správnej výchove a starostlivosti o dieťa, vo vedení a udržiavaní domácnosti a v lesnej výrobe.⁷

V školskom roku 2018/2019 navštevuje učebný odbor *Praktická žena* 658 študentiek a študentov na 25 stredných odborných školách. V roku 2018 bol vyplatený finančný normatív približne 2 443 154 eur zo štátneho rozpočtu, teda približne 3 713 eur na študentku či študenta. Ako vidno z tabuľky nižšie, niektoré školy otvorili učebný program s veľmi nízkym počtom študentiek, napríklad SOŠ Lipany alebo Súkromná SOŠ ELBA Prešov, pričom najmenší

---

3 http://siov.sk/Documents/09-11-2016/SVP_31%20Textil_a_odevni%C3%ADctvo.pdf

4 EACEA P9 Eurydice. 2010: Rodové rozdiely vo výsledkoch vzdelávania: štúdia o prijatých opatreniach a súčasnej situácii v Európe.

5 BALÁŽOVÁ, Z.: Elokované pracoviská stredných odborných škôl pri marginalizovaných rómskych komunitách. Cesta k začleneniu alebo vylúčeniu rómskej mládeže? CVEK. Bratislava 2015, dostupné na <http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/Elokovane-pracoviska-final-1.pdf>

6 Charakteristika učebného odboru *Praktická žena* http://siov.sk/wp-content/uploads/2019/02/SVP_31%20Textil_a_odevni%C3%ADctvo.pdf , str. 38

7 Charakteristika učebného odboru *Praktická žena* http://siov.sk/wp-content/uploads/2019/02/SVP_31%20Textil_a_odevni%C3%ADctvo.pdf , str. 38

možný počet v triede je 17 študentov.⁸ Zákon⁹ povoľuje zriadiť spoločnú triedu pre niekoľko príbuzných študijných odborov alebo pre niekoľko príbuzných učebných odborov. Tak napríklad SOŠ Lipany má v učebnom odbore výroba konfekcie v prvom ročníku 39 študentov¹⁰. Teda je celkom nepochopiteľné, prečo nebolo šiestim študentkám, ktoré nastúpili na odbor praktická žena, ponúknuté, aby nastúpili na učebný odbor výroba konfekcie. Je veľmi zarážajúce, že štát vynakladá veľké finančné prostriedky na vzdelávanie, ktoré je i tak neuplatniteľné na trhu práce a okrem toho, svojím zameraním, cieľmi a získaním kľúčových kompetencií napĺňa teórie tradičnej rodovej úlohy ženy a posilňuje stereotypy voči ženám predovšetkým z marginalizovaných rómskych komunít, ktoré sa nevedia starať o rodinu, vychovávať deti a hospodáriť s peniazmi.

3161F00 praktická žena	Počet žiakov v ročníku			Spolu	ženy	Vyplatený normatív (cca 3713 eur)
	1.	2.	3.			
	360	270	28	658	615	2 443 154
Stredná odborná škola, V. P. Tótha 31, 90501 Senica	16	9		25	25	92 825
Súkr. SOŠ DSA, Koniarekova 17, 91850 Trnava	11	4		15	15	55 695
Súkr. SOŠ, Železničná 2, 05001 Revúca	15	12		27	21	100 251
Stredná odborná škola, Šafárikova 56, 98201 Tornaľa	13	12		25	21	92 825
SOŠ tech. a agropotr., Okružná 61, 97901 Rimavská Sobota	9	7		16	16	59 408
Spojená škola, Jarmočná 1, 99280 Modrý Kameň	13	15		28	28	103 964
Spojená škola, Štefánikova 64, 08501 Bardejov	11	18		29	29	107 677
SOŠ lesnícka – Spojená, Bijacovce 1, 05306 Bijacovce		12		12	12	44 556
Súkromná SOŠ ELBA, Smetanova 2, 08001 Prešov	5	1		6	6	22 278
Stredná odborná škola podnikania a služieb, Komenského 16, 08271 Lipany	6			6	6	22 278
Stredná odborná škola, Jarmočná 108, 06401 Stará Ľubovňa	11	13		24	24	89 112
Súkromná SOŠ, Dukelská 33, 08701 Giraltovce		10		10	10	37 130
Spojená škola, Čaklov 249, 09435 Čaklov	8	6		14	14	51 982

8 § 33 odst. 7a) zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní

9 § 33 odst. 10 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní

10 Prehľad študijných a učebných odborov, dostupné na http://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/publikacie-casopisy.../zistovanie-kvalifikovanosti/prehlad-strednych-skol.html?page_id=9574

Stredná odborná škola, Prakovce 282, 05562 Prakovce	17	9		26	26	96 538
SOŠ Jána Bocatia, Bocatiova 1, 04001 Košice-Staré	16	12		28	23	103 964
Mesto						
Stredná odborná škola, Hlavná 54, 04501 Moldava nad Bodvou	18			18	18	66 834
Súkr. SOŠ Nová cesta, Hlavná 265, 07206 Malčice	14	14		28	28	103 964
Stredná odborná škola, Mierová 727, 07222 Strážske	8	7		15	15	55 695
Spojená škola, Zimná 96, 04925 Dobšiná		12		12	12	44 556
Spojená škola – SOŠ slu, Bystrany 46, 05362 Bystrany	11	8		19	19	70 547

Zdroj: CVTI, 2019

Ako teda tvorcovia učebného programu uvádzajú, absolventky sa môžu uplatniť napríklad v pomocných profesiách, čo však odporuje skutočnosti, že je vytvorený dvojročný učebný odbor napríklad pomocník v kuchyni, pričom i tak na pracovné pozície pomocníkov v kuchyni sú prijímaní skorej absolventi študijného odboru kuchár, keďže zamestnávateľ predpokladá, že bude môcť využiť aj zručnosti kuchára v prevádzke.¹¹ Taktiež uplatniteľnosť v živočíšnej či rastlinnej výrobe je veľmi diskutabilná.

Nezamestnanosť absolventiek učebného odboru Praktická žena

<i>obdobie</i>	<i>Školský rok k počtu absolventiek</i>	<i>Počet absolventiek</i>	<i>Nezamestnané absolventky</i>	<i>Absolventská miera nezamestnanosti %</i>
9/2016	2015+2016	190	35	22,3
5/2017	2015+2016	157	28	17,8
9/2017	2016+2017	190	22	11,6
5/2018	2017+2018	190	23	12,1
9/2018	2017+2018	197	18	9,1

Zdroj: CVTI, 2019

Údaje nezahŕňajú situáciu, ak absolventka po skončení štúdia nastúpi na materskú dovolenku. To znamená, že miera nezamestnanosti absolventiek zahŕňa len údaj, kedy sa absolventka po skončení štúdia nahlási do evidencie o uchádzačov o zamestnanie.

¹¹ Rozhovor s majiteľkou reštaurácie v Skalici, 12. 2. 2019

Záver

Je nutné konštatovať, že odbornému stredoškolskému vzdelávaniu je nutné venovať väčšiu pozornosť. Je totiž neakceptovateľné, ak máme vo vzdelávacom systéme učebné odbory, ktoré posilňujú stereotypy voči akejkoľvek skupine obyvateľov. Obzvlášť, ak učebný odbor ako praktická žena nenapĺňa požiadavky trhu práce a absolventky sú nezamestnateľné.

Štát má voči svojim občanom viacero povinností a medzi tie najelementárnejšie patrí napríklad vytváranie kvalitných a plnohodnotných podmienok vo vzdelávacom procese spolu s potláčaním stereotypov, aby sa jednotlivci mohli socializovať a nájsť plnohodnotné miesto v spoločnosti.

Odporúčania:

1. Zrušiť učebný odbor Praktická žena
2. Začať transformáciu učebných a študijných odborov pre potreby trhu práce

Tento článok je súčasťou projektu Politiky zamestnanosti realizovaného Inštitútom zamestnanosti. Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci OP EVS .

Aktivita: Zapájanie do trhu práce, február 2019

Merateľný ukazovateľ: P0178

Súvis s projektom: Táto analýza súvisí s aktivitou 1. Potreby trhu práce a učebné odbory stredných odborných škôl úzko súvisia so zlepšením zapájania sa do zamestnanosti osôb najviac vzdialených od trhu práce. Predpokladom pre zapojenie sa do trhu práce je získanie kvalitného vzdelania a vybudovanie si sociálnych väzieb, čo kvôli nízkokvalifikovaným učebným odborom nie je možné.

viac na www.iz.sk